Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

21.09.2022

MIG-2224556
00.03.00
MIGDno-2022-2654

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntönne kokousta 29.9.2022 klo 12.15 varten

Maahanmuuttoviraston lausunto hallituksen esityksestä HE 114/2022 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa. Virasto kannattaa esityksen tavoitteita muun muassa sujuvista ja nopeista työperusteisista maahanmuuttomenettelyistä sekä työnantajan vastuiden lisäämisestä ja selkeyttämisestä.

Maahanmuuttovirasto on ollut tiiviisti mukana hallituksen esityksen valmistelussa ja valtaosa sen esittämistä seikoista on huomioitu esityksessä. Esityksellä on viraston kannalta myönteisiä vaikutuksia työperusteisten oleskelulupien prosesseihin ja päätöksentekoon esimerkiksi automaation helpottumisen kautta.

Maahanmuuttovirasto kuitenkin kiinnittää valiokunnan huomiota muutamaan yksityiskohtaan, joiden selkeyttämistä voisi sen näkemyksen mukaan edelleen harkita:

- Esityksessä ehdotetaan, että erityisasiantuntijalle myönnettäisiin oleskelulupa erillisen säännöksen eli ulkomaalaislain 73 §:n nojalla. Sen osalta olisi hyvä yksiselitteisesti kirjata se, onko tarkoitus, että oleskeluluvan voisi myöntää myös elinkeinon harjoittamisen perusteella vastaavasti kuin 74 §:n perusteella. Kyse olisi käytännössä siitä, tuleeko aina olla kyse työsuhteesta vai voidaanko esimerkiksi konsulttitoimeksianto jossain tilanteessa hyväksyä.
- Työnantajan sertifioinnin peruuttamisesta säänneltäisiin ulkomaalaislain 78 §:ssä. Säännöksen mukaisten peruuttamisperusteiden (1 mom.) ja niihin liittyvien aikarajojen (4 mom.) suhdetta ensimmäisen sertifioinnin myöntämiseen (76 §) olisi syytä selventää, ellei asiaa ole tarkoitus huomioida ehdotetun 76 §:n 2 momentin nojalla annettavassa asetuksessa. Käytännössä kyse olisi siitä, että jokin ehdotettu peruuttamisperuste olisi toteutunut jo ennen hakemusta ensimmäiseksi sertifioinniksi, jolloin 78 § ei suoraan soveltuisi.
- Ehdotetun 81 a §:n 3 momentin soveltamista voisi vielä selventää. Onko tarkoitus, että momentin ensimmäisen virkkeen mukaisilla ulkomaalaisilla olisi rajoitetumpi työnteko-oikeus kuin toisen virkkeen mukaisilla muilla oleskeluluvan haltijoilla? Toisin sanoen, onko tarkoitus, että ensin mainitun ryhmän työnteko-oikeus kohdistuisi ainoastaan oleskelulupahakemukseen sovelletun lainkohdan mukaiseen työhön

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

(73 § tai tietty 74 §:n 1 momentin kohta), mutta ei muiden toisessa virkkeessä lueteltuihin lainkohtien mukaiseen työhön?

- Ehdotettua 81 c §:n 7 momenttia olisi hyvä selventää sen osalta, päättyykö tilapäisen suojelun hakijan oikeus työntekoon ja elinkeinotoiminnan harjoittamiseen heti päätöksenteon vai vasta päätöksen tiedoksiannon hetkellä. On periaatteellisesti tärkeää, että kaikilla osapuolilla on asiasta yhtenäinen ja selkeä käsitys. Rajanveto voi saada käytännön vaikutusta esimerkiksi silloin, jos päätöstä ei jostain syystä ole vielä saatu annettua tiedoksi hakijalle ja työnantaja tai toinen viranomainen tiedustelee hakijan työnteko-oikeutta Maahanmuuttovirastolta
- Oikeutta elinkeinon harjoittamiseen (erityisesti ehdotetut ulkomaalaislain 81 b § ja 81 d §) voisi vielä pyrkiä selkeyttämään ulkomaalaislain sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) muodostaman kokonaisuuden osalta. Alla on yksittäisiä kysymyksiä, joihin ainakin olisi hyödyllistä olla mahdollisimman yksiselitteinen vastaus:
    - Tarkoitettaisiinko ehdotetuissa 81 b §:ssä ja 81 d §:ssä pelkästään yksityistä elinkeinonharjoittajaa vai lisäksi esimerkiksi yrittäjää, joka työskentelee omistamassaan osakeyhtiössä? Jos ensin mainittu vaihtoehto, mitä ulkomaalaislain säännöksiä sovelletaan viimeksi mainittuun yrittäjään, koska kyse ei silloin ole myöskään ansiotyön tekemisestä?
    - Viittaako ehdotetun 81 d §:n 2 momentin määre *"muuten laillisesti"* mihin tahansa lailliseen oleskeluun maassa? Jos näin on, mitä merkitystä on sillä, että ehdotetussa säännöksessä luetellaan erikseen tiettyjä tilanteita ja tietyillä perusteilla myönnettyjä oleskelulupia?
    - Ehdotetun 81 d §:n perustelujen mukaan *"jos oleskelulupa on myönnetty muulla kuin elinkeinon harjoittamisen perusteella, ulkomaalaisella olisi oikeus harjoittaa myös elinkeinoa"*, mikä osaltaan viittaa siihen, että oikeus elinkeinon harjoittamiseen liittyisi kaikkiin muihinkin oleskelulupiin kuin ehdotetussa säännöksessä erikseen mainittuihin. Perustelujen kohtaa voisi kuitenkin selventää siltä osin, puhutaanko siinä ehdotetun 81 d §:n 2 momentin mukaisesta tilanteesta vai kyseisen säännöksen 1 momentissa viitatun, elinkeinon harjoittamisesta annetun lain mukaisesta tilanteesta eli siitä, että henkilöllä on kotikunta.
    - Jos oikeus elinkeinon harjoittamiseen jatkossa riippuisi käytännössä oleskeluluvasta, millainen käytännön merkitys asian arvioinnissa jäisi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetulle laille?
- Ehdotetussa 84 §:n 1 momentissa säänneltäisiin muun muassa siitä, mistä enimmäiskäsittelyajan laskeminen alkaa ulkomaalaislain 5 luvun mukaisissa hakemusasioissa. Edellytyksenä alkamiselle olisi muun muassa se, että hakija ja työnantaja täyttävät 71 §:ssä säädetyt velvoitteet. Ehdotettu 71 § kuitenkin on luvan aineellisia edellytyksiä, ei

vaadittavia selvityksiä koskeva säännös. Vasta hakemukseen annettavassa päätöksessä ratkaistaan se, täyttävätkö hakija ja työnantaja 71 §:n mukaiset edellytykset. Jos tarkoitus siis on viitata siihen, että hakija ja työnantaja täyttävät lain mukaiset selvittämisvelvollisuutensa (ehdotetut 71 a § ja 71 b §), tämän olisi hyvä käydä ilmi säännöksestä selkeämmin.

- Ehdotetun ulkomaalaislain 194 §:n 1 momentin *mukaan työnantajalla olisi oikeus valittaa työntekoa koskevasta oleskelulupapäätöksestä siltä osin kuin kyse on työnantajan 71 §:n 1–3 kohdassa tai 71 b §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämisestä ja työntekijän oleskelulupaa koskevasta päätöksestä siltä osin kuin kyse on 72 a §:n 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä, jotka työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee.* Olisi hyvä tarkentaa vielä sitä, miten laajasti valitusoikeutta tulee käytännössä tulkita. Kyseiset 71 §:n 1-3 kohdat arvioitaisiin kaikissa työntekoa koskevissa oleskelulupapäätöksissä ja työnantajalla olisi 71 b §:n mukaiset velvollisuudet kaikissa työperusteisissa oleskelulupaprosesseissa. Tämä koskee myös niitä asioita, joissa lupa myönnetään hakemuksen mukaisesti tai evätään hakijasta johtuvista syistä, eikä sanotuissa työnantajaan liittyvissä seikoissa siten ole puutteita. Olisi siksi hyvä selventää sitä, koskeeko työnantajan valitusoikeus vain tapauksia, joissa lupa evätään niin, että päätöstä nimenomaan perustellaan edellä mainituilla työantajaan liittyvillä näkökohdilla. Seikka muuttuu nyt käytännössä tärkeäksi, koska työnantajan valitusoikeus on koskenut aiemmin vain työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöksessään ratkaisemia edellytyksiä, jotka on ollut asian lopputuloksesta riippumatta yksinkertaista erottaa seikoista, joista vain hakija voi valittaa.

Ylijohtaja Ilkka Haahtela

Erityisasiantuntija Pekka Lindroos

Jakelu Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta